

variables

El nou paper dels Mossos d'Esquadra en la identificació de desapareguts des de la Guerra Civil a la Transició

vista prèvia >

La memòria històrica és un dels pilars essencials per a tota societat que es vulgui justa i democràtica. A l'Estat espanyol, però, ha estat un dels àmbits més difícils d'articular i consolidar, i encara queda molta feina en aquest sentit. A Catalunya, també. Cal poder aprofitar totes les eines a l'abast, com els Mossos d'Esquadra, per ampliar els drets de les víctimes de la dictadura franquista a la veritat i la reparació.

Roger Heredia

President de l'associació Banc ADN i desapareguts a la Guerra Civil

@RogerHeredia83

A dia d'avui, són milers i milers les persones que, 85 anys després, encara busquen els seus familiars desapareguts a la Guerra Civil. Una situació que fa emergir preguntes, com ara, si l'Administració pública ha fet tot el que tocava per recuperar-los i tornar-los a les seves famílies; si les lleis de memòria històrica han estat prou ambicioses i han seguit el dret internacional o les recomanacions dels organismes internacionals que vetllen pels drets humans; o saber si s'han garantit els drets de les víctimes i llurs famílies.

Context

L'Estat espanyol arrossega un greu-històric d'àmbit democràtic: la recuperació de la memòria històrica i, en concret, el vessant de la recuperació i identificació de les persones desaparegudes. Recuperar la dignitat de tantes i tants. Rescabalar la gent que va perdre una guerra i que encara, en part, se'n sent perdedora tants i tants anys després.

El context espanyol, en relació amb la recerca de desaparicions de la Guerra Civil, és alarmant, poc

esperançador. Sensació d'una mena d'amnèsia institucional col·lectiva. Casualitat? Jutgin-ho vostès mateixos: polítiques de memòria tèbies o, directament, inexistent, amb un enfocament erroni des de l'àmbit públic i amb greus vulneracions dels Drets Humans. Centenars de milers de persones desaparegudes i milers i milers de fosses comunes sense localitzar, sense obrir. Amb una llei d'amnistia pre-constitucional que havia d'amnistiar, teòricament, totes les persones represaliades pel franquisme, però que a la vegada, va acabar amnistiant els seus botxins: assassins, torturadors, violadors i criminals diversos, autors de crims contra la humanitat i que han quedat totalment impunes. I per acabar amb una Transició que va ser de tot menys modèlica. Més aviat la «transacció de règim» dels franquistes a demòcrates, els que van canviar les tovalloles mullades i les pistoles per vestits i corbates gruixudes.

A l'Estat espanyol no existeix un registre oficial de persones desaparegudes. Tampoc un mapa de fosses. Uns fets incomprensibles des d'un punt de vista democràtic. El Codi Pe-

nal continua sense incloure el delictes de desaparició forçada o el de crim contra la humanitat. Però el més flagrant és que a l'Estat espanyol encara es classifiquen les persones desaparegudes segons la seva època. Éssers humans desapareguts de «primera» i de «segona» divisió. Els primers gaudeixen de tot el suport de l'Administració —com ha de ser—, però els segons, els compresos entre els anys 1936 i 1977, senzillament no existeixen. Com si la Guerra Civil i el franquisme haguessin estat uns períodes sense desaparicions. Per tant, creuen que vivim en un Estat amb suficient qualitat democràtica? Quantes persones creuen que encara hi ha desaparegudes del context de la Guerra Civil espanyola i de la dictadura? La veritat és que no hi ha xifres oficials —que compregui tot l'Estat— a causa de la manca de voluntat política dels diferents governs espanyols. El mateix passa amb el nombre de fosses. En són 2.000, 3.000 o 10.000? No se sap del cert.

Segons la interlocutòria judicial que va emetre el Jutjat d'Instrucció Central número 5 de l'Audiència Nacional, el nombre de víctimes de

Només a Catalunya hi ha registrades més de 900 fosses comunes, amb més de 7.000 persones donades d'alta com a desaparegudes

desaparició forçada entre el 17 de juliol de 1936 i el desembre de 1951 és de 114.226.¹ Però quantes en són en total? Per altra banda, Catalunya sí que ha avançat cap a polítiques de memòria centrades en la identificació de desapareguts. Només a Catalunya hi ha registrades més de 900 fosses comunes, amb més de 7.000 persones donades d'alta com a desaparegudes, i gairebé 3.500 les mostres genètiques que esperen ser identificades. Totes produïdes en el context de la Guerra Civil.

**En primera persona:
La meva família**

Permeteu-me que parli en primera persona. El meu besavi era un soldat republicà, en Jaume Guinau Estivill, fill d'una família de pagesos de la Torre de l'Espanyol, a la Ribera d'Ebre. Ell va desaparèixer en ple combat la tardor del 1938 durant la Batalla de l'Ebre, entre les serres de Pàndols i Cavalls. Mai se'n va saber res més. Una situació que es repeteix al bàndol

Taula 1
Dades de diferents actuacions de recuperació de cossos (2023)

CENS DE PERSONES DESAPAREGUDES
7.161 persones inscrites al Cens de persones desaparegudes.
3.814 respostes a familiars amb informació sobre la persona desapareguda.

PROGRAMA D'IDENTIFICACIÓ GENÈTICA (DES DE 2016)
596 perfils genètics completats.
3.446 perfils de famílies (7.040 persones convocades a participar-hi). 24 persones identificades i retornades als familiars.

FOSES
911 fosses registrades amb prop de tretze mil persones documentades. 79 fosses excavades des de 1999.
862 persones recuperades.
201 recollides de restes en superfície.

Font: Departament de Justícia, Drets i Memòria.

republicà, la de no saber on són els milers i milers de soldats desapareguts durant el conflicte bèl·lic. El silenci es va instaurar a la meva família i va perdurar durant anys. La meva àvia —la filla del desaparegut—

va tardar molt en parlar-ne. Profund silenci. Tot i això, mai va perdre l'esperança de poder tornar a abraçar el seu pare. Tot i marxar d'aquest món sense poder-ho tornar a fer —l'última vegada que ho va poder

1 AUDIENCIA NACIONAL, «Diligencias previas Proc. Abreviado 399 /2006 V. Auto de 16 de octubre de 2008».

fer només tenia quatre anys— tenia la plena confiança que algun dia se l'aconseguirà trobar. De moment, no ha estat possible.

Per un costat, aquesta és part de la meua història. Però també és la de tantes i tantes famílies. Per l'altre, soc caporal de la policia científica dels Mossos d'Esquadra, especialista en l'àmbit de la investigació criminal i, en concret, en la identificació de persones desaparegudes. La conjunció d'aquests dos factors, ser familiar d'un desaparegut i el fet de treballar com a policia judicial en aquest àmbit, va fer que al 2010 —juntament amb altres familiars de persones desaparegudes— constatéssim que les polítiques de memòria d'aquest país, les centrades en la identificació, deixaven molt que desitjar. Em refereixo a aquelles polítiques adreçades a la localització, l'exhumació de les fosses i la posterior identificació de les restes humanes. Des del govern no es pensava que era rellevat, tal com es feia per part dels Mossos d'Esquadra en persones desaparegudes «recents», la importància de recollir les mostres genètiques —l'ADN— dels familiars directes dels desa-

pareguts durant la Guerra Civil i el franquisme. Familiars, generalment, d'edat avançada que marxaven d'aquest món sense deixar la seva empremta genètica. Un fet que provocava la pèrdua del testimoni genètic més directe de les persones desaparegudes, impossibilitant que aquest es comparés amb el de les restes humanes de les fosses. L'ADN dels vius comparat amb l'ADN dels morts.

«Banc d'ADN» de familiars desapareguts a la Guerra Civil

Malauradament, passats tants anys, l'ADN és una de les poques vies per poder identificar les persones desaparegudes que resten a les fosses, davant la pèrdua progressiva de testimonis orals i familiars. Per tant, era necessari crear un banc genètic per guardar les mostres d'ADN de familiars i poder després comparar-les amb les restes humanes trobades a les fosses. Un projecte que, davant la negativa del govern de la Generalitat d'aquell moment, presidit per Artur Mas, es va desenvolupar al Departament de Genètica Forense de la Universitat de Barcelona. El vam

anomenar, «El Banc d'ADN dels familiars desapareguts a la Guerra Civil».² A poc a poc, els familiars s'hi anaven sumant. Explicar a la gent gran això de l'ADN ja els asseguro que va ser una tasca un pèl complicada. El projecte del Banc d'ADN rebia el suport del Parlament de Catalunya al 2013, mitjançant una moció parlamentària impulsada per Esquerra Republicana.³ Aquesta moció, en compliment de les recomanacions del Comitè contra les Desaparicions Forçades de les Nacions Unides formulades a l'Estat espanyol, demanava donar suport al projecte del Banc d'ADN com a banc genètic, així com informar-ne a les 4.600 famílies inscrites —en aquell moment— al Cens de persones desaparegudes durant la Guerra Civil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.⁴

² UNIVERSITAT DE BARCELONA, «La UB presenta el projecte L'ADN de la memòria, per identificar restes de víctimes de la Guerra Civil mitjançant la genètica forense».

³ PARLAMENT DE CATALUNYA, «Moció 69/X del Parlament de Catalunya, sobre el compliment de les recomanacions de l'informe del Comitè contra les Desaparicions Forçades de les Nacions Unides, de 13 de novembre de 2013».

⁴ GENERALITAT DE CATALUNYA, «Cens de persones desaparegudes durant la Guerra Civil».

Romeva ha estat la clau per dotar a Catalunya d'unes polítiques de memòria centrades al dret internacional

Al 2014, el Parlament de Catalunya aprovava una Resolució⁵ per recordar la necessitat de difondre el projecte del Banc d'ADN davant la passivitat manifesta, de nou, del govern d'aquell moment, encara liderat per Mas. No és cap secret que la Convergència i Unió (CiU) d'aquella època, no estaven a favor de potenciar polítiques per la recuperació de la memòria històrica.

Difondre el projecte va ser fonamental. Davant el poc compromís del govern, el paper dels mitjans de comunicació va ser clau. Gràcies a la seva difusió van ser més de 150 les famílies que van donar el seu ADN, tot i que s'havien de costejar els 150 € que valia l'estudi de cada cas. Més de 400 ajuntaments, 30 consells comarcals i tres diputacions van aprovar mocions per donar suport al projecte. I, aquí, Esquerra Republicana hi va tenir un paper clau, presentant mocions arreu del país.

5 PARLAMENT DE CATALUNYA, «Resolució 776/X del Parlament de Catalunya, sobre l'orientació política general del Govern Tram. 255- 00007/10. p. 20, apartat XXIV. Transparència i qualitat democràtica, punt d)».

Programa d'identificació genètica de la Generalitat de Catalunya

L'abril del 2016 la Generalitat de Catalunya presentava el «Pla de govern de la XI Legislatura», on el conseller d'Afers Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència, Raül Romeva, explicava que era una prioritat del govern l'impuls d'un projecte d'identificació genètica de persones desaparegudes de la Guerra Civil, així com catalogar totes les fosses comunes del territori. Romeva ha estat la clau per dotar a Catalunya d'unes polítiques de memòria centrades al dret internacional. Unes polítiques que va continuar la consellera de Justícia, Ester Capella, i el govern presidit per Pere Aragonès. Al setembre de 2016 es presentava al Palau de la Generalitat el que es pot denominar un «projecte de país»: el Programa d'identificació genètica de la Generalitat de Catalunya.⁶ Un projecte que vinculava tres Departaments de la Generalitat, el de Salut, Justícia i el d'Afers i Relacions Institucio-

6 GENERALITAT DE CATALUNYA, «Programa d'identificació genètica del Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya».

nals i Exteriors i Transparència. A partir d'aquell moment, les mostres d'ADN i la seva comparativa passaven a l'àmbit públic. La Generalitat assumia els costos, la custòdia, i les comparatives entre famílies i les restes humanes de les fosses.

A Catalunya, la competència relacionada amb els desapareguts a la Guerra Civil depèn, exclusivament, del Departament de Justícia.

Avançar en les polítiques de memòria. El nou paper dels Mossos

Es deuen preguntar per què explico tot això. Quin és l'objectiu. Doncs no és cap altre que donar un pas més des de l'Administració pública per trobar i identificar els familiars encara desapareguts. Utilitzar els recursos de què es disposa des de l'àmbit públic.

El camí recorregut és ampli i s'ha avançat molt, però queda molt encara per fer per posar al centre les polítiques de memòria, i en aquests nous camins és imprescindible, també, el nou paper que la policia de

Cal incorporar els Mossos d'Esquadra en les tasques d'identificació de les persones desaparegudes a la Guerra Civil

Catalunya ha de jugar en les tasques d'identificació dels desapareguts a la Guerra Civil.

Avançar en les polítiques de memòria significa, a més de fer un acte de justícia, posar de manifest, l'anomalia que suposa que l'Estat espanyol tingui unes polítiques de memòria no adequades del tot al dret internacional i, per tant, reconduir les polítiques de memòria històrica des de l'Administració pública cap a un context més democràtic. Un nou context on és essencial posar al centre de la política les víctimes —i llurs famílies— de la Guerra Civil, amb polítiques que promoguin la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició.

Cal incorporar els Mossos d'Esquadra en les tasques d'identificació de les persones desaparegudes a la Guerra Civil. Un fet que ara mateix no es produeix i que els obliga a fer-ho com a una de les funcions que tenen els cossos policials com a policia judicial. Per tant, cal definir el nou paper que han de tenir els Mossos, tant en les actuacions relacionades amb la localització i

exhumació de les fosses comunes, com en la gestió de les bases de dades de desapareguts i la recollida de mostres d'ADN.

El treball es divideix en quatre fases d'anàlisi. La primera, amb l'anàlisi des de l'àmbit jurídic i dels drets humans, on cal abordar el concepte de persona desapareguda, desaparició forçada i crim contra la humanitat, des de la perspectiva del dret internacional i els posicionaments dels organismes internacionals de drets humans. L'objectiu: demostrar mitjançant la comparativa entre aquests organismes les anomalies legislatives que s'han produït a l'Estat espanyol. Una segona part, en l'àmbit de la localització i l'exhumació de les fosses comunes, amb l'anàlisi de les lleis vigents —i no vigents— a l'Estat, i en especial a les que s'han portat a terme des de Catalunya. O amb el nou paper de la policia judicial en l'exhumació de les fosses i recollida de restes humanes amb el cos de Mossos d'Esquadra —i la resta de Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat. Un tercer àmbit, el de les bases de dades de persones desaparegudes, on es constata la diferència de concepte que realitza l'Administra-

ció pública entre el que considera una desaparició «recent» de les desaparicions en el context de la Guerra Civil. I, un quart àmbit referent a la gestió de mostres genètiques, on s'analitzen els diferents projectes de banc d'ADN existents a l'Estat, amb la proposta de creació d'un únic Banc d'ADN d'abast estatal amb col·laboració amb els ja existents.

Totes aquestes accions amb l'objectiu de dotar a l'Administració pública d'una proposta objectiva, rigorosa i concreta, conformada per idees i recomanacions que ajudin a la transformació de les polítiques públiques de memòria del país. Per un costat, perquè aquestes polítiques s'emmarcallin més als Drets Humans i, per l'altra, perquè siguin més ambicioses i aprofitin els recursos propis de què disposa l'Administració per avançar.

Conclusions del Consell d'Europa

Un dels àmbits clau és el paper que han de tenir els Mossos d'Esquadra en la futura llei de memòria històrica de Catalunya —una llei que amb l'avançament electoral del 12 de maig del 2024 ha decaïgut i caldrà

Les famílies de les persones desaparegudes tenen dret a conèixer la veritat

que el nou govern la torni a registrar. Val la pena remarcar algunes de les conclusions de l'anàlisi de l'informe sobre «Persones Desaparegudes i Víctimes de Desaparició Forçada» del Consell d'Europa.⁷

Aquest informe analitza diversos estats, entre ells l'espanyol. És essencial conèixer el seu contingut per poder adoptar una perspectiva objectiva en matèria de drets humans en la realitat estatal. La desaparició forçada és un delictes de dret internacional i una violació de múltiples drets humans. La desaparició forçada és un delictes continuat, ja que s'estén fins al moment en què s'estableix amb certesa del parador de la víctima.⁸

Les famílies de les persones desaparegudes tenen dret a conèixer la veritat i han de situar-se en el centre de totes les accions relacionades en termes de rebre suport, assistència i reparació. No pot haver-hi reconciliació ni cohesió social mentre no s'er-

radiqui la impunitat de les desaparicions forçades. Cal garantir el dret a recuperar les restes dels familiars desapareguts, mitjançant un procés d'identificació de les restes mortals, i que inclogui l'anàlisi d'ADN. L'Estat espanyol ho ha incomplert.

Els Mossos d'Esquadra en les polítiques de memòria

Els Mossos d'Esquadra treballen en la identificació de desapareguts, criminals o humanitaris, amb funcions de policia judicial Mossos d'Esquadra, però, també de la resta de Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat. De l'anàlisi del diferent corpus legal que regula les funcions de la policia judicial és del tot incomprensible que,⁹ quan s'obre una fossa comuna de la Guerra Civil a Catalunya no s'informi els Mossos d'Esquadra, i que aquests no en realitzin el següent. Aquest fet significa que quan

apareixen restes humanes amb clars signes de violència la policia judicial no en té coneixement. Com tampoc de tota la informació que se'n deriva després de la finalització de les actuacions. No es tracta si l'actuació té responsabilitat penal —no en té per l'aplicació de la llei d'amnistia del 1977— o recorregut judicial, sinó que es tracta de donar l'enfocament des de l'àmbit humanitari. Ajudar des de l'àmbit públic i ad hoc a l'articulat legal que obliga la policia judicial a intervenir en les tasques de localització i identificació de restes humanes. Per tant, a nivell jurídic, l'actuació de la policia judicial en el procés d'exhumació de les fosses queda més que avalat i es posa de manifest l'anomalia amb la qual s'està treballant fins ara.

La llei d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya parla del «mapa policial de Catalunya».¹⁰ Catalunya organitza el territori policial en Àrees Bàsiques Policials (ABP), en Regions Policials (RP) i serveis centrals —també amb Polícies

7 COUNCIL OF EUROPE, «Missing persons and victims of enforced disappearance in Europe».

8 UNITED NATIONS, «Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances General Comment on Enforced Disappearance as a Continuous Crime».

9 Les seves funcions queden recollides a la Constitució Espanyola (article 126), a l'Estatut de Catalunya (article 164), a la Llei Orgànica (articles 29, 38 i 45), a la llei d'Enjudiciament Criminal (articles 9, 13, 282, 283, 287, 336, 334, 337 i 456), a la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (articles 22 i 23) i a la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra (articles 3, 12, 13, 14 i 15).

10 PARLAMENT DE CATALUNYA, «Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, article 18».

Cal establir els mecanisme de coordinació i col·laboració entre el Departament d'Interior i el Departament de Justícia —aquest últim, responsable de les polítiques públiques de memòria

Locals o Guàrdies Urbanes. L'ABP és la unitat mínima geogràfica i poblacional dotada d'uns serveis bàsics per a l'atenció primària de les demandes de prevenció, seguretat ciutadana, control del trànsit i investigació. A Catalunya en tenim 59. A cadascuna d'aquestes, hi trobem Oficines d'Atenció al Ciutadà, Grups d'Atenció a la Víctima o Unitats d'Investigació —qui realitza les funcions de policia judicial.

Les Unitats Centrals dels Mossos d'Esquadra tenen competències arreu del territori. Destacar els següents serveis de la Divisió de Policia Científica:

- El Grup d'Antropologia Forense gestiona la «*Base de Datos de Personas Desaparecidas y Restos Humanos sin identificar*». Aquesta base de dades depèn del «Centro Nacional de Desaparecidos» —en parlarem més endavant. Mossos d'Esquadra —igual que la resta de Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat— té accés a aquesta informació i gestiona la documentació relacionada amb les desaparicions humanitàries o criminals,

la tramitació de les mostres d'ADN associades i l'intercanvi d'informació amb altres policies d'arreu de l'Estat, amb l'objectiu de la identificació dels desapareguts.

- La Unitat Central de Genètica Forense s'encarrega de la recollida, la tramitació, l'estudi, l'amplificació i la comparativa de totes les mostres forense d'ADN recollides per part dels Mossos d'Esquadra. També s'encarrega del manteniment, la introducció i comparativa amb programa «CODIS» —en parlarem més endavant. Aquest és el programa on s'introdueixen les mostres d'ADN, tant d'àmbit criminal com humanitari, i es realitzen les comparatives i les posteriors identifications. Aquesta eina permet l'intercanvi d'informació genètica entre totes les policies de l'Estat i d'Europa.

Aquestes unitats tenen funcions operatives en relació amb la identificació de persones i, més concretament, en la recerca i identificació de persones desaparegudes. Per tant, són del tot útils

i necessàries per incorporar-les en les tasques d'identificació dels desapareguts a la Guerra Civil. Cal establir els mecanismes de coordinació i col·laboració entre el Departament d'Interior i el Departament de Justícia —aquest últim, responsable de les polítiques públiques de memòria.

Centro Nacional de Desaparecidos

«*El Centro Nacional de Desaparecidos*» és l'òrgan de gestió centralitzada i coordinació de persones desaparegudes de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat espanyol (FCSE). Aquest és l'organisme de referència a nivell estatal i internacional en matèria de persones desaparegudes, i s'engloba dintre la Secretaria d'Estat del Ministeri de l'Interior del govern espanyol. D'ell en depèn la «*Base de Datos de Personas Desaparecidas y Restos Humanos sin identificar*» (PDyRH). Aquesta base de dades aglutina la informació provinent de les denúncies dels casos de persones desaparegudes i dels expedients dels cadàvers i restes humanes trobades sense identificar. Des de la seva posada en marxa ha estat una eina fonamental per a la policia judicial en la recerca

Les polítiques que s'han implantat fins ara han estat insuficients, estèrils i sense seguir els principis que marca el dret internacional i les organitzacions internacionals en defensa dels drets humans

dels casos de persones desaparegudes, la identificació de cadàvers i les restes humanes pendents d'identificar.

Programa «CODIS» del FBI

El programa anomenat «*Combined DNA Index System*» (CODIS)¹¹ és un programari desenvolupat per l'FBI i creat per a l'emmagatzematge i comparació de perfils genètics mitjançant la tecnologia *Short Tandem Repeats* (STRs). També permet incorporar informació relativa a altres tècniques, com són els *I-STRs* i l'ADN mitocondrial (mtDNA).

Les FCSE disposen d'aquesta eina d'introducció i comparativa de mostres forenses d'ADN. En permet la comparativa, també amb l'Institut Nacional Toxicològic i Ciències Forenses espanyol, així com amb la resta de policies d'Europa. L'intercanvi d'informació és constant. CODIS és l'eina que va associada a la base de dades «PDyRH» per tal de creuar la informació de les mostres d'ADN de les persones desaparegudes i restes humanes.

11 GOVERN D'ESPANYA, «Base de dades policials d'identificadors obtinguts a partir d'ADN».

Programa «I-família» d'INTERPOL

INTERPOL disposa d'una base de dades mundial que serveix per identificar persones desaparegudes utilitzant els perfils d'ADN de les famílies. Aquests perfils dels membres d'una família poden ser comparats amb els d'un cadàver o unes restes humanes sense identificar, mitjançant la comparació de mostres d'ADN de familiars. La base de dades s'anomena «*I-Familia*».¹²

Reflexions finals

L'Administració pública porta dècades desatenent un gruix important de la societat. Dècades sense donar una resposta política democràtica i coherent als familiars que van perdre als seus éssers més estimats durant el context bèl·lic i/o repressiu d'entre els anys 1936 i 1977. Les polítiques que s'han implantat fins ara han estat insuficients, estèrils i sense seguir els principis que marca el dret internacional i les organitza-

12 INTERPOL, «INTERPOL unveils new global database to identify missing persons through family DNA».

cions internacionals en defensa dels drets humans.

El Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya i el Ministeri d'Interior espanyol utilitzen les bases de dades de «PDyRH», «CODIS» i «I-Família» per la identificació humanitària —i criminal— dels desapareguts. És incomprendible que no existeixi cap tipus de coordinació i cooperació amb la informació del Departament de Justícia de la Generalitat en relació amb els desapareguts de la Guerra Civil. Per tant, no té sentit que Mossos d'Esquadra treballi com a policia judicial amb el programa «CENDES» i la resta de bases de dades de persones desaparegudes i mostres genètiques, amb coordinació amb la resta de FCSE, però que no tinguí accés a la informació que té el Departament de Justícia. És evident que ens cal la coordinació i cooperació mútua.

Amb l'actual model del Departament de Justícia el tràmit per donar d'alta un familiar com a desaparegut es realitza mitjançant un formulari en línia o de manera presencial a la ciutat de Barcelona.

Cal promoure les reformes necessàries perquè l'Administració pública unifiqui el criteri de «persona desapareguda», independentment de l'espai temporal o el moment en què aquesta s'hagi produït

El mateix passa amb la recollida de mostres genètiques, que es recullen a l'Hospital Vall d'Hebron de Barcelona. Estem parlant de gent gran, són gent que requereix de certa empatia i en persona. Per tant, cal recollir les denúncies i recollir l'ADN des de la proximitat i les comissaries dels Mossos d'Esquadra són el lloc ideal.

El cos de Mossos d'Esquadra és present a tot Catalunya. A cadascuna de les 59 Àrees Bàsiques Polícials es disposa d'Oficines d'Atenció a les Víctimes, Oficines d'Atenció al Ciutadà i Unitats d'Investigació. Aquestes recullen denúncies de persones desaparegudes i recullen ADN de familiars de desapareguts. És essencial incorporar a les seves funcions les relacionades amb el context de la Guerra Civil. Prioritzar la proximitat al ciutadà. Des d'aquestes comissaries dels Mossos d'Esquadra es poden agafar les denúncies dels familiars de desapareguts i les mostres d'ADN.

D'altra banda, Catalunya té duplicat els registres de desapareguts i de mostres d'ADN en bases de dades independents. No és el correcte. El Departament de Justícia gestiona un

Cens de Persones Desaparegudes del context de la Guerra Civil i un banc d'ADN sense cap tipus de coordinació amb els gestors que tenen l'encàrrec legal per fer-ho, la policia judicial, és a dir, els Mossos. Per tant, cal incorporar a la policia judicial en la gestió dels familiars de desapareguts i la localització, exhumació i identificació de restes humanes corresponents a la Guerra Civil. És essencial que en el procés parlamentari en què es troba la futura llei de memòria de Catalunya s'incorpori aquest nou enfocament. Ho diu el dret internacional i la resta d'organismes que vetllen pels drets humans.

Cal dissenyar unes polítiques de memòria innovadores, transformadores, que unifiquin criteris, que elimini la duplictat de registres i amb coordinació i cooperació entre Departaments i Administracions públiques. Impulsar un nou model d'Administració pública significa que lideri, que sigui més àgil, que eviti les duplicitats de tràmits i que sigui des de la proximitat al ciutadà. Recuperar la confiança de la ciutadania posant a la ciutadania al centre de la política. Uns eixos, també per aplicar en la memòria històrica i la lluita per la recuperació de les

persones desaparegudes que propiciï un Govern obert i al servei de les necessitats de la gent.

És important, doncs, atendre els familiars de víctimes i desapareguts mitjançant els organismes de què disposa l'Administració pública. En el cas de Catalunya, mitjançant el cos de Mossos d'Esquadra, i amb coordinació amb la resta de FCSE través del CNDES.

També cal promoure les reformes necessàries perquè l'Administració pública unifiqui el criteri de «persona desapareguda», independentment de l'espai temporal o el moment en què aquesta s'hagi produït. Incloure totes les desaparicions del context de la Guerra Civil i al programa nacional de persones desaparegudes. Per tant, unificar les diferents bases de dades que existeixen sobre persones desaparegudes i que s'estableixin criteris comuns de cooperació i gestió.

Estic segur que amb compromís, empatia i voluntat política es pot aconseguir. ■

■ Bibliografia

AUDIENCIA NACIONAL. «Diligencias previas Proc. Abreviado 399 /2006 V. Auto de 16 de octubre de 2008». A Baltasar Garzón. *Derechos Humanos y Jurisdicción Universal* [en línia]. Disponible a: <www.baltasargarzon.org>.

COUNCIL OF EUROPE. «Missing persons and victims of enforced disappearance in Europe» [en línia]. A març del 2016. Disponible a: <www.coe.int>.

GENERALITAT DE CATALUNYA. «Cens de persones desaparegudes durant la Guerra Civil» [en línia]. Disponible a: <www.analisi.transparenciacatalunya.cat>.

GENERALITAT DE CATALUNYA. «Programa d'identificació genètica del Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya» [en línia]. Disponible a: <www.justicia.gencat.cat>.

GOVERN D'ESPANYA. «Base de dades policial d'identificadors obtinguda a partir d'ADN» [en línia]. Disponible a: <www.interior.gob.es>.

INTERPOL. «INTERPOL unveils new global database to identify missing persons through family DNA» [en línia]. A 1 de juny de 2021. Disponible a: <www.interpol.int>.

PARLAMENT DE CATALUNYA. «Moció 69/X del Parlament de Catalunya, sobre el compliment de les recomanacions de l'informe del Comitè contra les Desaparicions Forçades de les Nacions Unides, de 13 de novembre de 2013» [en línia]. Disponible a: <www.parlament.cat>.

PARLAMENT DE CATALUNYA. «Resolució 776/X del Parlament de Catalunya, sobre

l'orientació política general del Govern Tram. 255- 00007/10. p. 20, apartat XXIV. Transparència i qualitat democràtica, punt d)» [en línia]. Disponible a: <www.parlament.cat>.

PARLAMENT DE CATALUNYA. «LLEI 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya, Article 18» [en línia]. Disponible a: <www.portaaljuridic.gencat.cat>.

UNITED NATIONS. «Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances General Comment on Enforced Disappearance as a Continuous Crime» [en línia]. Disponible a: <www.ohcr.org>.

UNIVERSITAT DE BARCELONA. «La UB presenta el projecte L'ADN de la memòria, per identificar restes de víctimes de la Guerra Civil mitjançant la genètica forense» [en línia]. A 15 de juliol de 2015. Disponible a: <www.web.ub.edu>.